

NGA MOANA O TE ARAWA.

KO tetahi o nga rarangi o te Ture Horoi o te tau nei i pa ki te whakaotinga o te Kereeme a te Arawa mo ona Moana.

Ko te whakaaringa hoki i tera tau kia pootitia e te Paremata te moni e £6000 i ia tau, i ia tau. Kei tenei hanganga ture ka riro tonu na te rarangi ture i wehe tera moni, hei moni pumau i ia tau, i ia tau: e kore e riro ma te Paremata e pooti. Katahi ka tino pai rawa. ka kore e porearea i tena tau, i tena tau, ki te tatari ki te pootitanga a te Paremata i nga moni mo nga take a te Kawanatanga.

Ko tetahi rarangi i hangaia mo Te Rotokakahi, ko te moana hoki tenei i puritia e Tuhourangi i waho i nga whakaritenga ki te Kawanatanga, i kiia kia motuhake he ture mo tera. Na, kua whakaritea e te ture tetahi Poari mo tenei moana, kia kaua e hoki iho i te tokoono nga mema, a kia tokorima o Tuhourangi raua ko Ngati-tumatawera. Ma taua Poari e whakahaere nga tikanga o taua moana me nga moutere i roto i te moana.

Ko tetahi o nga tikanga o te kirimina i hainatia i te tau 1921 i waenga nui i a Te Pere (mo te taha ki te Karauna) me Te Aare, ratou ko Ngata ko Rewini (mo te taha kia Te Arawa), kia utua e te Kawanatanga ki a Te Arawa te moni e £2000, mo nga raruraru o te whakahaerenga i te kereeme o nga moana: kia wha tau e utu haere ana i taua moni, e £500 i te tau. Otira i runga i te tono mai a etahi o nga Mema o te Poari o Te Arawa, whakaaetia ana kia utua i tenei tau ki te Poari o Te Arawa te moni £1000. Ka puritia i roto i tenei moni te moni £100 i whakaputaina e te Minita Maori ki a Tawa (Kapene Mea).

E tata ana te kahititia o nga Mema o te Poari, o nga rekurei-hana hoki i raro i te ture i paahitia i tera tau. I roa ai te kahiti i nga Mema o te Poari, na te mea i unu etahi i o ratau tuunga, a kaore ano i ata tatu nga kai-riiwhi.

MO MOTATAU.

KO tetahi o nga tikanga nunui i oti i tenei tau i roto i te Ture Horoi ko te rarangi 16 mo Motatau Nama 2. he whenua kei te tai Tokerau. Kei nga mate o tenei whenua ka tu a Tau Henare, ka whakaari i a ia hei mema i te tau 1914. I roto i ona tau katoa e tu nei hei Mema mo te Paremata, kei te akiaki haere tonu ia i tenei take, kia whakaotia e te Kawanatanga. No te tau ka taha nei, ka tukua e te Minita Maori te Tumuaaki o te Kooti Whenua Maori, ki te uiui i taua take. Ko te mate hoki o te whenua nei, kei nga whakahaere kuare a te Poari Whenua Maori o te rohe o Tokerau. I whakapaua nuitia he moni hei hanga rori ki runga ki taua whenua, ma te whenua ano e whakaea. Ko nga moni na te Kawanatanga i tuku mokete ki te Poari. Ko te tikanga kia ea i nga rakau o runga i taua whenua tenei taimahatanga, otira i te pohehe o nga whakahaere a te Poari, ka riro nga rakau, ka riro hoki nga rihi o te whenua i nga utu ririki rawa, na kaore i ea te moni a te Ka-